

KURJER LITIEWSKI

w WILNIE DNIA 20 Lipca. V. S. ROKU 1806.

ROSSYA.

S. PETERSBURG VS. d. 13 Lipca. Nadworny konsyliarz Malszin własnym kosztem z dochodu od potrzeby pozostałego, w Riazaniu opatrzył szpital; Imperator Jmć nadgradzając dzieło pożyteczne, ozdobił onego orderem S. Anny 2 klasy. Zasiadający w Komisji prawa zbierającej Rozenkampf w nadgodę podjętych trudów otrzymał rangę konsyliarza stanu. Towarzystwem Ministra zagranicznych interesów będzie tajny konsyliarz Graf Alexander Sołtykow, Główny Dyrektor wodnych komunikacji Graf Mikołaj Rumiańcow, d. 3 przybywszy do Szlisselburga, nazajutrz otworzył żeglugę w uściu nowo zrobioném przy Ładożskim kanale. 13 największych statków wyprowadzono do małej Newki, w przeciągu pół trzeci godziny, ile czasu trzeba było dla zrównania wody Ładożskiego kanału z rzeką Newka. Ten przykład pokazuje, iż przez 24 godziny, tą iedynie drogą nową można zplawić więcej 60 statków. Tak pomyslnie zpuszczanie z Ładożskiego kanału, tém pożyteczniejsze jest dla żeglugi, że ta znajdując się pod zasłoną fabrycznej wyspy, nie zawisła bynajmniej od nieprzyjaznej pogody, iak dawniej zastanawiała się podczas wielkich wiatrów, ażeby statki nie gineły na otwartej płaszczyźnie Newy. Równa wygoda dziś służyć będzie płytom. To dzieło zaczęte było za rozkazem śp. Pawła I.

TURCYA.

CONSTANTINOPOL 20 Czerwca. D. 14 Kapitan Basza opuścił port nasz zmierzając do Dardanelskiej cieśniny z eskadrą, która się składa z 1 okrętu od 84 armat, 1 od 74, 3 fregat, 4 korwet; bez wątpienia płynie do Egiptu. Kilko d. wprzód wysłał fregatę do Alexandryi, donosząc załodze o rychłym przybyciu posilków, ażeby garnizon i lud Portie wierny nie rozpaczał; ta sama fregata zboczyć powinna do Salonichi, ostrzegając Baszę Mouso, ażeby wojsko swoje trzymał w gotowości do zabrania się na eskadrę; ten komendant ma być Gubernatorem Cairu, Basza zaś Mehemed przejdzie do Macedonii. Zgadnąć trudno, iaki obrót rzeczy będzie w Egipcie. Mammelukowie często gońców przysyłają do Porty, podając wielorakie warunki do ugody. Na czele innych Bejów znajduje się dziś Elfy znaiomy poselstwem do Londynu odprawioném. Ten ofiaruje Sultanowi dawną podległość, byleby rodakom jego chciał przywrócić dawne prawa. Rozumieją niektórzy, że sam Elfy zostanie Wielkorządzą, z obowiązkiem płacenia daniny rocznej 600 t. piastrow, iak było do r. 1760.

Do wiadomości dawniej danych o przygotowaniach wojennych Porty, nic przydać nie możemy. Dziś pożegnał Selima z Basza Cogni, i wyciąga z murów naszych do Adrianopola na czele 30 t. Turków sposobem Europejskim ćwiczonych; inne dywizye napełniły Romelią; nowych wyglądamy z Azyi, czas iednak zagaienia kampanii przeciwko Serwianom niewiadomy. Do wysłanych już na morze Czarne okrętów, dla zprowadzenia z Trebizondy i Synope ammunicyi, przyłączono kilka innych statków; w kanale przed letniém mieszkaniem Sultana stoją gotowe 3 okręta lin. i fregata i korweta; innych uzbraiamy niemało na zmocnienie eskadry krążącej przy brzegach Albanii i Morei. Admirałowie Tureccy w r. terazn. wybieranie haraczu od Chrześcian osiadłych na wyspach Archipelagu Greckiego, poruczyli niższym urzędnikom. Słychać, że Selim 3 postanowił nakoniec poskromić Wehabitów Azyi groźących, ukarać łupieżców karawany, oswobodzić z ich rąk miasta Prorockie; lecz to stać się nie może, dopóki Prowincye Turcyi

Europejskiej nie będą uspokojone, co potrzebuje czasu bardzo długiego.

BELGRAD 7 lipca. Zdobyte szturmem twierdzy Sabacz, wycięcie nie tylko załogi Tureckiej, ale też bezbronnym Muzułmanów potwierdziło się zupełnie. Ta wiadomość przeraziła wprawdzie Kusany Alego, Kersylianów i Jańczarów; lecz oraz ich utwierdza w nieodmienném przedsięwzięciu, broniąc się do upadłej, gdy przebaczenia spodziewać się nie mogą od nieubłaganego zwycięzcy. Sam Czerny ieszcze nie przybył pod mury Belgradu. Zatrudnia się zgromadzeniem artylleryi i ammunicyi potrzebnych na dobyte naszej twierdzy; te działa, któreśmy dotąd widzieli użyte w obozach jego, są mniejszego kalibru. Między zastępami Chrześciańskimi dziś nie widać Montenegrinów; podobno wszyscy odeszli do kraju swego, walczyć mając pod Raguzą z Francuzami, których sąsiedztwa nie cierpią.

Garnizon u nas Turecki składa się z 2 t. Jańczarów, 600 Albańczyków lub Arnautów; na żywności obleżonym teraz nie zbywa, odtąd iak Austriacy z Semlina wszystko dostarczać oblicie zaczęli. Basza Soliman zawsze jest u Kersylianów politycznym więźniem. Kusany niewiadomo dokąd się oddalił z miasta; zastępuje miejsce jego Reszeb Aga dawniej komendant Orsowy nowej. Serwianie pokazują ukontentowanie z tej odmiany. Nad rzeką Drina lud Chrześciański nieustannie walczy z Bosniakami, którzy w ostatniej potyczce kilkaset ludu stracili. Po wzięciu Sabacz postrzeegliśmy w obozach Czernego nagłe obróty; 4 dywizye wysłał ten naczelnik ku Nissie, ażeby uważały poruszenia wojsk Tureckich od wschodu spodziewanych. Serwianie obrali wygodne stanowiska nad wielkim gościńcem, z Constantinopola prowadzącym do Belgradu, pod Passarowitz, Czupria, Jagodin. Z Tureckiej stolicy jest wiadomość, że podarki ofiarowane Sultanowi od regencyi Algerskiej, Tunetańskiej, i Tripolskiej, w r. terazn. nad zwyczaj bogate były. Selim 3 z fregaty ammunicyą wojenną naładować pozwolił. Przeciwko twierdzy naszej od d. 28 czerwca nic nie przedsięwzięto.

AUSTRYA.

WIEN 20 Lipca. Cesarz z częścią rodziny udał się na mieszkanie do Baden. Jeszcze nie słyszemy o ustąpieniu Francuzów z Braunau. Ministrowie dziś traktują o nadgodę należną za przebywanie wojsk Napoleona w krajach Austriackich przedłużone nad zamiar przy mierza Presburgskiego, od d. 1 Stycznia, i dostarczone potrzeby. Regimenta nasze pilnie ćwiczone, wielki postęp czynią w manewrach przepisanych od Półkownika Mayer. Zawczora Arcy X. Karol podczas parady rozdawał złote isrebrne medale wielu rycerzom, którzy podczas ostatniej kampanii we Włoszech, pod sprawą jego dystyngowali się nad brzegami Adige rzeki, najbardziej w bitwie pod Caldiero. Żniwo wszędzie plenne, obfite i pomyslnie, w kraju Węgierskim cena zboża dziś jest bardzo mała.

G. Bellegarde i Lepine eskadrę i wojsko wysłane z Triestu zaprowadzili do wysp Curzola i Lesina; ztąd pierwszy udał się do odnogi Cattaro, był grzecznie przyięty, zabawił 5 godzin, i do wojska swego powrócił. Słychać, iż Montenegrinowie i Albańczykowie pozwolić nie chcą na wprowadzenie Francuzów do Albanii. Goniec Angielski nie dawno ztamąd przybył powiadał, że te dwa narody za pomocą kilku okrętów Angielskich, bardzo liczną dywizyą żołnierza Francuzkiego zamknęły na iednej półwyspie, zkad im wynieść niepodobno bez szkody. Inna jest powieść, że w okolicach Raguzy też narody kilka krwawych bitew stoczyły;

w pierwszej straciły wiele ludu, nie mając artylleryi, raziłone przez czas długi z 50 dział Francuzkich; lecz wkrótce potem odebrawszy posiłek, zprowadziwszy armatę, zpadają nagle z gór blizkich, i odnoszą zwycięztwo. Raguzy jednak nie dobyto, gdzie G. Lauriston znajdował się miał d. 20 Czerwca; te powieści o zyskach obustronnych potrzebują urzędowego potwierdzenia. Jeszcze jest odgłos trzeci, że kraj Raguzanski przez Montenegrinów i Albańczyków zupełnie spustoszony, miasto obleżone i bombardowane, wiele domów spalonych. Lauriston na czele 6 t. żołnierza swego uczynił kilka wycieczek, lecz zawsze z klęską był odparty; posiłku żadnego spodziewać się nie może, gdyż nieprzyjaciel coraz odbierając świeże wojsko przeciw komunikacją lądem i morzem, Stagno i Sabioncello opanował.

Czekamy niecierpliwie pewniejszych doniesień. Z Triestu pisano, że przez okolice tego miasta G. Marmont stojący w Friulu często posyła na odsiecz swoim ziomkom do Dalmacyi mniejsze widziały, główne zaś wojsko zachowuje się spokojnie. Tymczasem u nas czyni się gotowość do zgromadzenia wojsk Austriackich pod Wels i w Gallicyi na zwyczajne ćwiczenia; żołnierzom urlopowanym do chorągwi kazano powracać. Skarbowa kommissya pilnie pracuje nad wiadomym projektem; ieden z pisarzy politycznych uważał, że obywatele Austriacy dając po 125 procentów z dochodu gruntowego w pewnym czasie i przepisany sposobem, uczyniliby to samo, co dawniej uczynili obywatele prowincyi Szląskiej, gdy przeszli pod panowanie Pruskie; wiadomo zaś każdemu, że tym sposobem kraj ów przyszedł do stanu kwitnącego. Ambassador Francuzki do Porty Ottomańskiej G. Sebastiani, krótko bawiąc w stolicy naszej, pośpiesza przez Węgry do Constantinopola.

BRYTANNIA W.

LONDYN 15 Lipca. Jesteśmy dotąd w niepewności względem przedłużenia wojny, albowiem podpisania pokoju; gońce biegnące do Paryża nie przestają z nadzwyczajnym pośpiechem; ostatni gdy powracał, zatrzymywał go na drodze pospólstwo Angielskie i Francuzkie tłumem zgromadzone, pytając się troskliwie, czyliby już nie przynosił rószczki oliwney, która pocieszyć ma narody? a nie odbierając pożądaney odpowiedzi, ze smutkiem odchodziło. Rady gabinetowe u nas długie i codzienne; zgromadzają się zawsze pierwsi Ministrowie z następcą tronu do Foxa chorego, który coraz lepiej mieć się zaczyna. Powszechnie jest rozumienie, że nie o samą już tylko ieńców zamianę, lecz o trwałą pokoy traktujemy; potrzebę onego uznają obie strony; są wprawdzie trudności wielkie i przeszkody; na tych uprzątnieniu zawisła chwala; w rzeczach wielu zgodzić się musiano, jeśli prawda, że goniec dziś wysłany do Paryża poniosł ostateczne warunki, od których rząd Angielski odstępować już nie chce.

Gdy więc żyjemy dziś wszyscy między boiaźnią i nadzieją, tymczasem politycy zwyczajem swoim rzecz roztrząsając, dowodzą, że dzieło trudne i niepodobne nie jest. Zaczęła się wojna z iedney strony, ażeby morską potęgę Anglików zmniejszyć, handel kwitnący zniszczyć; z drugiej ażeby wpływ nieprzyjaciela naszego do interessów lądowych osłabić, podniesieniu rękodzieł, przemysłu, żeglugi przeszkodzić. Jeżeli rzeczywistość te były zamiary dzisiejszey wojny, widzą iasnie Anglicy i Francuzi, że celu zamierzonego dziś dopiąć nie podobna. Potęga morską Brytanii W. nie tylko nie jest osłabioną podczas terażniejszey wojny, owszem wielki wzrost wzięła. Zwycięztwa odniesione pod Ferrole, Trafalgar, Finisterre, S. Domingo; podbicie osad Lucie, Tabago, Surinam, Przygórką dobrej nadziei; zamknięcie portów Włoskich, Hiszpańskich, Francuzkich, Batawskich, Niemieckich, okazują światu, żeśmy panować na morzach nieprzestali gdyż to jest prawdą niewypartą, że dziś Brytannia W. sama flotłę ma równą zebraney potędze wszystkich Europeyzyków. Handel nasz nieco zcieśniony został w Europie, rozszerzył się w Indyach zachodniej i wschodniej; tu mianowicie podpisując pokoy z Marattami, kompania na wiek ugruntowała władzę swoją, odieła zawistnym nieprzyjaciolom nadzieję wzruszenia oney.

Lecz z drugiej strony nie zmniejszyliśmy wpływu Napoleona na lądzie; nowych układów, nowej gotowości i siły na to potrzeba. A jeżeli podpisując pokoy te-

raz, damy Francuzom czas i porę uspokojenia osad zamorskich, wprowadzenia do nich porządku, wskrzeszenia żeglugi, wyćwiczenia maytków, zbudowania okrętów, iako też Hiszpanom i Batawom; z drugiej strony czyliż Anglicy nie potrzebuemy czasu na wydoskonalenie wojsk lądowych, pomnożenie ich, uformowanie liczniejszey milicyi, ażebyśmy na przyszłość nie lękali się nigdy zapowiedzianego lądowania? Cóż mówić o odnowieniu przymierzów dawnych kleieniu związków nowych? Dla tych przyczyn pokoy obu stronom dziś jest pożyteczny, i potrzebny gdyby nawet obie myślić nie chciały na chwilę o pojednaniu się szczerem na zawsze, lecz tylko zemstę i wykonanie skrytych zamiarów odkładały do pomyslniejszey chwili. Wskazując potrzebę i pożytek ugody pożądaney, milczą politycy o warunkach, dobrze widząc iaka zachodzi trudność w odzyskaniu Hannoweru, odstąpieniu Malty i Przygórką, urządzeniu interessów wschodnio Indyjskich; dopiero w oswobodzeniu Hollandyi, Szwaycarów, Liguryi, Neapolu, Włoskich krajów. Wszystkiego jednak mogą dokazać Ministrowie gdy zechcą, pamiętając, że najwyższa chwala jest przywiązana do złamania przeszkod, które ludziom pospolitym zdają się nieprzełamane.

Nelson d. 21 Pazdziernika r. 1805 ścigając do Trafalgar flotę przymierzoną, którą miał zniszczyć, iakby zgon swój blizki przeczuwał, nie chcąc zchodząc z tego świata nie oddawszy winney sprawiedliwości zasłudze pożyteczney dla oyczyzny; gdy już znajdował się o mil tylko 10 Angielskich od nieprzyjaciela, własną ręką napisał dodatek testamentowy, w którym wyraził; że Lordowa Hamilton długo mieszkając w Neapolu, zaszczycona względami najwyższymi Królowey Jmci z Sycylii, użyła powagi swojej nie raz na dobro i sławę ziomków. Tak r. 1796 skrycie uwiadomiona z korespondencyi Karola 4 do Ferdynanda 4, że Król Katolicki z Francją przymierzony postanowił wojnę zapowiedzieć Anglikom, doniosła o tém rządowi; i gdyby Lord S. Vincent natenczas flotłą kommanderujący korzystał z niegotowości Hiszpanów, mógł zaiste zniszczyć bez trudności morskie ich zbrojownie. Że się to nie stało, nie jest winą Lordowej Hamilton; iednak Admirał Angielski zyskał na tej przestrodze, odnosząc sławne zwycięztwo pod przygórką, od którego ma imię. Tak r. 1798, gdy Nelson szukając Toulońskiej floty, z którą Napoleon płynął do Egiptu, daremną podróż odprawwszy, nie znalazł w Alexandryi nieprzyjaciela, i powrócił ku brzegom Włoskim; Lordowa Hamilton wyjednana u Królowey rozkaz do Gubernatora Siracuzy, ażeby flotłę Angielską w żywność opatrzył; tą zasileni Anglicy powracają do brzegów Egiptskich, i niszczą flotłę Adm. Brueys w Abukir; co nigdy nastąpić nie mogło, gdybyśmy żywności nie dostali w portach Sycylijskich. Chwalebne dając świadectwo zasługom Lordowej Hamilton Admirał Nelson, poleca ją względem Króla i oyczyzny. Na końcu zaś wspomnionego dodatku, tymże względem przypomina córkę swoją przysposobioną Horacyą Nelson Thompson.

W pismach naszych czytamy list G. Kirkland do przyjaciela przesłany z Cumana, w którym iako towarzysz G. Miranda, i świadek oczywisty dzieł jego, donosi o znamienitych już odniesionych korzyściach nad Hiszpanami. Ale to pismo jest dawne; późniejsze są wiadomości z wysp cukrowych, które znać dają, że przedsięwzięcie nie powiodło się bynajmniej; Miranda z okrętem Leander zawinął do wyspy naszej Grenada. Znaniomy charakter tego człowieka spodziewać się każe, iż nie da się zrazić przeciwnościami; iakoż d. 4 Czerwca gotował się wynieść znowu pod żagle, zabrawszy świeżą żywność. Rozumieć trudno, żeby z tym statkiem iednym chciał narażać się na nieuchronne niebezpieczeństwo; o żadnych iednak posiłkach iemu danych nie słyhać. Domyślać się chcą niektórzy, że Miranda rozmyślnie dopuścił zabrać z małe statki swoje, ażeby Hiszpanów uspił powodzeniem; sam zaś z potęgą nie dobrze znaną powróci do lądu, i wielkie dzieło do skutku przyprowadzać zacznie.

W Maiu z portów Martiniki i Guadalupy wyszło na morze 37 Francuzkich korsarzów na łapanie kupieckich statków. Inna wyprawa nie powiodła się namiestnikowi iego z 900 ludźmi wybranymi z licznego garnizonu Guadalupy; zamysłał nieprzyjaciel wylądować na wyspę Dominica, iak dawniej uczynił Mississy, podbić osadę lub

zrabować. Ale trzeba było potkać się z Anglikami; tym na pomoc przybyła fregata; statki Francuzkie z całym ludem zabrane zostały. Tym sposobem wodzowie nasi mogą przez zamianę wyprowadzić z niewoli wielu Anglików poymanyh przez korsarzów na statkach kupieckich. W Martinice znajdować się ma okręt lin. nieprzyjacielski od 84 armat; zamykają go nasze 2, Canada i Northumberland od 74; zdaniem jednych, okręt Francuzki należał do eskadry H. Buonaparte, która blisko Cayenne widziana była; rzecz do prawdy podobniejsza, że to jest Regulus wysłany z Orient, który długo krążąc przy brzegach Afryki zachodniej z kilku fregatami, zabrał i zniszczył więcej 40 statków z miasta Liverpool wysłanych dla handlu Murzyńskiego, który tym sposobem do upadku nachylony został.

Zamordowanie białych w S. Domingo pozostałych od rzezi dawniejszey, jest pewne; nieszczęśliwi lat kilka zostając między życiem i śmiercią, postanowili nakoniec ratować się ucieczką, i wyniść z kraju zboieckiego do Hiszpańskiej prowincyi, alboteż do Cuby; niewiadomo jakie środki mieli do tej podróży przygotowane, i jakim sposobem tajemnica obawiona została; to pewna, że Dessalines ostrzeżony nie przebaczył nikomu. O przybyciu Adm. Warren nie odbierając żadney wiadomości z Indyi zachodniej, rozumieć zaczęliśmy, że płynie do wschodniej, albo przynajmniej z Adm. Strachan krążyć musi blisko wysp Canaryskich i przygórka zielonego, w nadziei poymania odprowadzających bogatą zdobycz nieprzyjaciół. O eskadrze Adm. Willaumetz powiadaia, że wyszedłszy z S. Salvador w Brezylji, d. 27 kwietnia była postrzeżona kierując bieg swój między wschodem i północą; lecz te powieści żeglarskie tyle już razy publiczność zwodzące, dziś wiary u nikogo nie znajdują; podziśdzięń Anglicy pewnych wiadomości nie mamy o owych 15 eskadrach Francuzkich, które według wyznania pism Paryzkich przebiegają wszystkie morza usiłując szkodzić handlowi naszemu.

Gantheaume, Lallemand, Rosilly, Kikkert, Carthageńskie i Tulońskie floty nieprzyjaciół stoia spokojnie, przez naszych wodzów strzeżone. Tymczasem w niepewności prędkiego pokoju zostając, gotujemy się do wypraw zamorskich; do Portsmouth zciągają wszystkie regimenta przeznaczone do Sycylii lub innych krajów; Admiralicya 150 nowych statków przewozowych najać i uzbroić kazała na 6 miesięcy. Do Sycylii z G. Wynyard płyną GG Campbell, Proby, Oakes. Smutna wiadomość przyszła z Terra Nova, że okręt nasz przewozowy, blisko brzegów tej wyspy zatonoł; z kilkuset ludzi na nim będących nie wyratowano żadnego. W Angielskich portach burza ostatnia nie uczyniła wielkiej szkody; w Portsmouth Capitan od 74 armat osiadł na dnie morskiem; lecz wkrótce podniesiony został. Wczora do Deal zawinoł Kapitan Lisiański z okrętem Rosyiskim Nawa, który 3 letnią podróż około świata pomyslnie zakończywszy, po krótkim spoczynku pośpiesza na powrót do Cronstadu.

Adair posłujący w Wiedniu ma wkrótce wyższy tytuł otrzymać. Jenże Francuzcy z Przygórka dobrej nadziei odesłani, po dwakroć bunt podnosili w Lisbonie; pierwsze ich powstanie uśmierzył Lord Strangford komendant fregaty naszej w tymże porcie będącey, i straż podwoił; lecz ta podobno niedbale pełniła powinność, gdyż nieprzyjaciele wyszedłszy z zamknięcia, broń wszelką odebrali, i na ląd uszli. W tém zdarzeniu Anglicy ognia dając, zabili Portugalczyka na brzegu stojącego, co było pobudką do zatrzymania okrętów naszych. W Lisbonie pogłoska o zgromadzeniu woysk Hiszpańskich pod Cadix, Gibraltar, do Andaluzyi, nie sprawuje wrażenia żadnego. Anglicy zaś rozumieją, że ten postępek nieprzyjaciół, iakoteż wytknięcie pod Bayonne obozu, do którego z Boulogne woysko prowadzić kazano, ma za cel osadzenie portów Portugalskich.

Parlament za d. 8 ma być zamknięty. Na eskadrze H. Buonaparte znajdować się miało 800 ludzi chorych na skorbut, gdy wychodziła z Brezylji. Król Katolicki nie mogąc bezpiecznie zprowadzić Amerykańskich skarbów, wszystkim obywatelom prowincyi Europejskich płacić rozkazuje podatek nadzwyczajny na poparcie woyny. Lordowie Holland i Lauderdale dotąd unas

bawia; jeżeli pokój będzie podpisany, przypiszemy do brodzieystwo Lordowi Yarmouth bawiącemu w Paryżu. Wątpimy o wyprawie Kapitana Popham do Buenos Ayres; listy wschodnio Indyjskie znać dają, że Adm. Pellew grozi Wyspie Francuzkiej, do którego przedsięwzięcia należeć powinni, G. Beresford i Popham. D. 20 lutego i 10 Marca wyspy Francuzka i Bourbon przez burzę straszliwą wiele utraciły; plantacye uszkodzone; 6 Francuzkich, kilka Amerykańskich okrętów kupieckich zginęło w porcie. Na początku Marca z fregaty Francuzkie do tych osad przybyły. O eskadrze nieprzyjacielskiej, która jest w odnodze Bengalskiej i ciałninie Sonde, nie mamy pewnych wiadomości.

Parlament nasz przy końcu obrad swoich zwykłażwsze pisać prawo, uwalniające z długiego więzienia ludzi za dług osadzonych, którzy żadnego sposobu do wypłacenia cudzey należności nie mają; ta uchwała już jest wczora napisana. Rada zatrudniająca się się interessami wschodnio Indyjskimi, składa się teraz z Prezydenta Tomasza Grenville, Fosa, Windhama, Lordów Spencer, Grenville, Petty, Morpeth, Carysfort, Addingtona, i Sullivana. Petty zatrudnia się pilnie wprowadzeniem oszczędności do wydziałów administracyi; ta temu dała sposobność podwyższenia żołdu dla woysk morskich i lądowych; ostatnich dziś Podpółkownik bierze codzienn 17 szyllingów, Maior 16, prosty żołnierz nowy szylling 1, stary nieco więcej. Tenże Petty nalega, żeby kiedykolwiek weyrzano w rachunki blisko 500 mill. FS. wydatkowanych od dawnego czasu, czego dotąd nie czyniono. Między wiadomościami z Lisbony przysłanemi ta się znajduje, iż rząd kazał lekarzom pisać odtąd recepty językiem krajowym.

W izbie wyższej czytano uchwałę Reprezentantów, względem powszechney obrony Królestwa. Przeciwił się Melville, utrzymując dawniejsze przepisy, które 400 t. ochotników zwołały do broni, i wyćwiczyły w obrótach żołnierskich; przekładał trudność i niebezpieczeństwo wprowadzenia nowości podczas woyny; dowodził, że układ Windhama mniej jest doskonały niż Pitta, ponieważ tylko 200 t. zbroynego ludu nam daie; radził mieć uwagę na nieukontentowanie obywatelów, którzy widzą się być wzgardzonymi i odrzuconymi od usług publicznych. Moira, Sidmouth, Grenville uchwałę bronili. Ostatni powtórzył, co dawniej Fox mówił w izbie niższej, o niedostateczności lądowej potęgi Anglików; gdybyśmy woysko lepiej urządzone mieli, nie górowałby nieprzyjaciel, znaleźliby skuteczną pomoc u Anglików zprzymierzeńce, iak bywało za czasów Gwłhelma 3, Anny Królowey, Jerzego 2. Mniej szczęśliwe doświadczenie, wywrócenie polityczney równowagi za naszych czasów, potrzebę wskazuje zbawiennych nowości. Skrócenie czasu do służby przeznaczonego ochoczym uczyni obywatela. Ochotnicy dotąd corocznie kosztowali skarbowi z mill. FS. Dziś więcej jeszcze kosztować może milicya, lecz będzie lepszą. Woynę popierać zechce Brytannia, czyliż prędki pokój podpisze, jednak zostać nie powinna na stopniu dzisiejszym; trzeba iey koniecznie utrzymywać większą na lądzie potęgę, niż trzymali przodkowie. Zatem uchwałę w prawo zamieniono bez podziału głosów.

W izbie niższej mówiono raz jeszcze o potrzebie powiększenia dochodu osobom Królewskiej familii. Znalazło się Reprezentantów kilku, którzy odmówić nie chcąc, pragneli odezwę uczynić do samych XX. ażeby przez wzgląd na odłuzenie skarbu publicznego i wielorakie potrzeby narodu, sami żądać przestali wyższej pensyi, co dla nich byłoby chwalebno nieskończenie. Odpowiedział Petty, że znaioma dobroć serca, wielkomyślność, i przywiązanie do dobra oyczyzny tych XX. spodziewać się pozwala nieomylnie, iżby odmówili przyjąć dary Parlamentowe, co byłoby dla nich z zaszczytem; lecz Parlament uważać powinien, iż nie przystoi narodowi możnemu zostawiać familią panującą w niedostatku lub mierności, gdy tak wielu obywatelów prywatnych obfituje w dostatki. Zatem Reprezentant Mildmay radził napisać list pochwalny do wszystkich dywizyi ochotników, z podziękowaniem za gorliwość oświadczoną w obronie pospoliczey, zachowaną karność, i niezliczone ofiary. Powstało natychmiast wielu z Opozycyi wspierając projekt; mianowicie zaś G. Tarleton wyliczał zasługi ochotników; i przydał, że Pitt umierający nie dla inney przyczyny wołał: O oyczyzno! o czasy nieszczęśliwe! tylko iż prze-

wiedział odmiany w układach swoich szkodliwe dla kraju. Odpowiedzieli z Ministryalney strony Howick i Sheridan, oddali sprawiedliwość i duchowi obywatelskiemu ochotników; podziękowania jednak pisać nie chcieli. Może się wojna przedłużyć; wtenczas usługi tego ludu być mogą jeszcze potrzebne; a jeżeli prędki pokój podpiszemy, dość będzie czasu do pisania pochwał zasłużonych. Nie przekonało to bynajmniej Oppozycyi, która statecznie utrzymywała, że pokój i wojna nie powinny przeszkadzać Parlamentowi w oświadczeniu należney wdzięczności ochotnikom. Nie odstąpili przedsięwzięcia Ministrowie; przyszło do zbierania głosów; ostatni zwyciężają 75 przeciw 41. Spory bardzo żywe były, dawno nie słyszeliśmy podobnych; nie zchodziło na ostrych przy mówkach, z obu stron; posiedzenie trwało do 4 z rana.

RZESZA NIEMIECKA.

HAMBURG d. 23 Lipca. Dziś z Cuxhaven odbieramy przyjemną wiadomość, że Kapitan Angielskiej fregaty Amarantha, który uście rzeki Elby dotąd zamykał, ma rozkaz oddalić się od brzegów Niemieckich, i wolną żeglugę zostawić, wstrzymując się od kroków nieprzyjaznych. Wkrótce potem Hollenderska poczta doniosła, że do Cattwyck Angielscy żeglarze zawinowszy oznaymili; iż między Anglią i Francją warunki pokoju przedugodne zostały podpisane, i wydane są od Admiralicji rozkazy, ażeby zamknięcie portów morza północnego natychmiast ustało. Jedney i drugiej wiadomości potwierdzenia wyglądamy niecierpliwie.

STRALSUND 17 Lipca. Korrespondencya Gustawa Adolfa z Królem Pruskim i G. Kalckreuth nie ustaje; codzien gońców posyłamy do Passewalk i Berlina, z kąd przychodzą odpowiedzi; rzeczy zaś zostają na dawnym stopniu. Monarcha Szwedzki nowym sposobem urządził duchowieństwo Pomorskie, stosownie do przepisu dla Szwecyi zrobionego pod Karolem 11. Szlachcie Pomeranii i wyspy Rugen udzielono przywilejów nadanych Szwedzkiej przez Gustawa Adolfa 1 i Gustawa 3; mieszczanie i rolnicy zupełnie porównani z Szwedzkimi. Naostatek Król nakazał zgromadzenie seymowe na d. 4 Sierpnia, do którego wszystkie 4 stany obywatelskie wchodzić mają, w przepisanej z każdego liczbie osob.

FRANKFORT 15 Lipca. Dziś z Paryża wiadomość odbieramy od naszych deputatów, że miasto z całą własnością odtąd ma zostawać pod panowaniem Elektora Arcy Kanclerza Rzeskiego. Równy los czeka Norimbergę, lecz niewiadomo jeszcze, iakiemu berłu podlegać będzie. Już zaś Hamburg, Lubeck, Bremen zostaną przy dawnych swobodach, i rząd dawny zachowają. Wspomniany Arcy Kanclerz odebrał z Wiednia odpowiedź na doniesienie uczynione Cesarzowi, o wybraniu Koadjutora. Oświadczył Franciszek 2, że tak ważną okoliczność dojrzałe roztrząsać będzie, że na takie wybranie dotąd nigdy nie zezwalał; iż widzi naruszone prawa kapituły Ratisbońskiej, która nie będąc jeszcze dopełnioną, nawet wezwaną do elekcyi nie była. Deputaci nasi nic nam pomyslnego nie doniesli. Nic nie sprawiło przekładanie rządowi Francuzkiemu czynione, że miasto Frankfort od r. 1792 już 15 mill. franków kontrybucyi zapłaciło Francuzom w różnych czasach; że utrzymywanie wojsk przechodzących wiele kosztowało: że w r. terazna garnizon Francuzki wydaliliśmy blisko 2 mill. fr. że ludność nasza zmniejszyła się blisko 7 dusz t. że kapitalistowie nasi wiele stracili przez upadek papierów Wiedeńskich. Kazano zapłacić koniecznie część kontrybucyi pozostałą; Augereau zaś oświadczył, że ta summa 2 mill. fr. wynosząca niezwłocznie jest potrzebną na zapłacenie żołdu dywizyi jego. Więc przymuszony Magistrat musiał nowym podatkiem obciążyć obywatelów w miarę majątku i dochodów.

MUNCHEN 17 Lipca. Jest wiadomość, że przez wielorakie zamiany, postać jeszcze nową wezmie Rzesza. Elektor Arcy Kanclerz oprócz miasta Frankfortu otrzyma Hrabstwo Hanau, Elektor Hesse Casselski za toż Hrabstwo wezmie kray Fulda; X. Orange za Fuldę obeymuie Osnabruck; małe powiaty Essen i Werden przyłączone być mają do Clivii, do czego są wyznaczeni komisarze. Jnnych powiesci wspominać nie będziemy, zostawiając objaśnienie wątpliwości Seymowi Ratisbońskiemu, gdzie tajemnica wkrótce ma być objawiona. Berthier

u nas bawi. W wojskach Francuzkich nie widzimy żadnych obrótów, zwiastujących rychły powrót na brzeg lewy Renu; wyiwszy odmianę niektórych stanowisk, dla niedostatku żołnierskich potrzeb. Żołdu niewiele dają półkom wodzowie, odwlekając opłatę zaległości na ten czas, gdy staną wszystkie w granicach oyczystych. O ciągnięciu dywizyi Lefevre do Włoch mówić przestano, tym bardziej o podróży Indyjskiej. Do wypróżnienia twierdzy Braunau rozkazy nie są posłane. Maxymilian 1 zalecił Graffowi Arco rządzącemu Tirolem, ażeby starał się ile możliwości wyprowadzić z cyrkulacyi krajowej wszelkie papiery, a na ich miejscu wprowadzić gotowe pieczętadze.

WŁOCHY.

NEAPOL d. 2 Lipca. Nakoniec rozpoczęło się porządne oblężenie Gaety. G. Gardanne posunął szanice o sążni 80 od murów, gdzie mają być założone do szturmowania batterye od 100 ciężkich armat, 30 moździerzów. Co widząc X. Hesse Philipsthal, natężył ogień, we dnie i nocy niszcząc robotę nieprzyjaciół. Szef inżynierów Vallongue w głowę raniony, wkrótce umarł, któremu wystawić pamiątkę grobową kazano. Ponieważ do twierdzy daie przystęp klin ziemi dość wązki od ładunku, do którego z obu stron zbliżyć się mogą statki zbrojne Angielskie i Neapolitańskie, dla tey przyczyny robota idzie opieszale, wielkiej ostrożności trzeba, chcąc zachować lud pracujący w okopach. Zawczora bomba z Gaety puszczona raniła 5 Officyerow obiadowych w namiocie, kucharza zabiła. Z Francuzkiej strony podobno ogień otworzony nie będzie przed końcem Lipca m; 30 t. żołnierzy znużonych nieczynnością naprzód, dziś pracą niebezpieczną i ciężką, o szturm wołają. X. Hesse nie chcąc bez potrzeby narażać na przypadek droższych sprzętów, odwieść wszystkie do Sycylii rozkazał. D. 30 Józef Buonaparte był w obozie, oglądał robotę, pracujących zachęcał. Jeden z Inżynierów Francuzkich raniony dostał się garnizonowi w niewolę, i do Palermu jest odesłany. Zwłoki Kardynała Zurlo niegdy Arcy Biskupa naszego, który umarł na wygnaniu po rewolucyi r. 1799, odprowadzone do kraju złożone są w oyczystym grobie. Wszystkich obywatelów Neapolitańskich dobra ziemskie mających, którzy w czasie odmian dzisiejszych wynieśli się za granice, szczególniej do Sycylii, ostrzeżono ażeby powracali pod utratą majątku swego.

FRANCYA.

PARYŻ 15 lipca. G. Junot były ambassador w Lisbonie, Administrator Parmeński, ma być Gubernatorem naszey stolicy, w zastępstwie Marszałka Murat, który chce oddalić się do Clivii. Za G. Rapp pospieszyło do brzegów Renu kilku innych GG. Adjutantów, którym zlecono dywizye z Niemiec powracające przyjmować i na miejsca przeznaczone odprowadzać. W r. 1805, gdy armia od wyprawy Angielskiej oderwana, z Boulogne ciągnęła ku wschodowi, Marszałek Brune został najwyższym komendantem dywizyi pozostałych nad brzegami Oceanu, gdzie bawi podziśdzień. Ten przed kilku d. odprawił rewia flotylli Batawskiej i wojsk morskich tego narodu z Francuzkami połączonych w pomienionym porcie. Wyznają Officyerowie nasi, że ten lud wzorem jest karności, porządku, i dobrego ćwiczenia.

Rapporta przysłane z 28 departamentów leśnych całej Francyi widzimy, że od d. 22 Marca r. 1805 do d. 1 Czerwca r. 1806 zabito młodych i starych wilków 1475. Wydane są rozkazy na formowanie półku dragonii gwardyjskiej; żaden żołnierz w nim umieszczony być nie może, który lat 10 pod iazdą nie służył. Na fundusz wiadomego Uniwersytetu przeznaczony jest dochód półtora mill. fr. Po wycuczeniu lat przepisanych, kosztem publicznym utrzymywani będą nauczyciele do śmierci; to dobrodzieństwo rozciągnie się na tych, którzy dawniej zostając w stanie nauczycielskim, lat 60 zakończyli. Przysięga wszystkim przepisana, iako w naukach swoich trzymać się będą zasad religii Chrześcijańskiej, wolności Kościoła Francuzkiego, i rządu dziś ustanowionego w narodzie.

Redakcyja Dzieńnika Wileńskiego uwiadamia wszystkich Prenumeratorów, że czwarty Numer tegoż Dzieńnika roku drugiego, to jest, Miesiąc Lipiec jest już w druku; ktoby więc dotąd Numeru iakiego nie odebrał, niech się zgłosi do Redakcyi, a ta środki przyzwzoite w wyszukaniu przyczyny tey nie regularności przedsięweźmie natychmiast.